

**MUSEU DEL
SURO DE
PALAFRUGELL**

MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

**Generalitat
de Catalunya**

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMIR MEDIR

FONS GENÍS I CÍA

1722 - 1975

Descripció normalitzada

2. Fons comercials i d'empreses

Darrera actualització: juliol de 2017

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro). Palafrugell.

Nivell de descripció

Fons

Títol

Fons Genís i Cía

Data (es)

1722 - 1970

Volum i suport

25 m. l. (214 capsas, 1 carpeta i 23 llibres de gran format). Paper.

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor

Genís i Cía

Història del productor

El primer taper de la nissaga familiar que va establir una casa d'exportació va ser Antoni Genís Balló d'Agullana, que va obrir el taller el 1785. Pels volts de l'any 1800 es va instal·lar a Palafrugell on va dirigir el negoci fins al 1809, quan va ser substituït pel seu fill, Josep Genís Miró. La família tenia la representació de la casa francesa Berthon de Marsella (amb seu principal a París). Genís preparava els taps i els enviava a la societat francesa, que s'encarregava de la comercialització.

L'any 1839 la direcció del negoci va passar a la tercera generació de la família: Bonaventura Genís Miró. L'any 1845 la situació de l'empresa devia ser òptima, perquè aquell any se situava entre els majors contribuents de Palafrugell. L'any 1857 Bonaventura Genís ja no era un negociant a compte propi sinó el director de la delegació a Catalunya de la societat "Carlos Lecoq & Berthon". La direcció de la delegació va passar al seu fill, Josep Genís Sagrera, quan Bonaventura va emmalaltir i va morir el 1862.

El 1876 la representació amb la casa francesa es va suspendre, malgrat que Genís va continuar essent-ne un proveïdor. Josep Genís va iniciar la col·laboració amb la casa George Dreutler, de Lió, que va durar poc temps.

L'any 1879 Josep Genís va decidir fer un pas endavant, prescindir dels distribuïdors habituals europeus i assumir també directament la comercialització. Va implantar a Alemanya una central de distribució i, per això, va associar-se amb el ganxó Fèlix Arxer Guasch, que havia viatjat per la casa comercial Carl Lindemann, de Dresden, i coneixia la llengua i la regió.

La casa Carl Lindemann va ser absorbida per la companyia J. Genís i Cía, que es va constituir formalment el mateix any 1879. El primer accionista era el propi Josep Genís Sagrera, seguit del seu cosí, l'indià Esteve Casadevall Pareras, del banquer Francesc Girbau i Girbal, del seu sogre, Francesc Girbal Amir i del seu cunyat, Tomàs Girbal i Jofra. L'empresa disposava de dues instal·lacions, la seu central a Palafrugell, i la sucursal de Dresden, en què Tomàs Girbal i Jofra es responsabilitzava de la gerència, i Fèlix Arxer, de la direcció de vendes. La sucursal va tancar les portes l'any 1887 després de vuit anys de pèrdues i d'un litigi amb Fèlix Arxer.

Amb la mort de Josep Genís Sagrera, l'any 1898, es va produir un nou relleu generacional. A principis del segle XX, la nova societat, denominada Genís i Cía, estava dirigida pels tres fills de Josep Genís: Edmond Genís Girbal, que s'encarregava de la compra de taps a compradors locals, Eusebi Genís Girbal, responsable dels obradors d'acabats i de la confecció d'expedicions i Eduard

Genís Girbal, viatjant de l'empresa per Europa i director comercial. Eusebi Genís Girbal va desenvolupar també càrrecs importants en organitzacions sureres. Va ser president del *Fomento de la Industria Corcho-Taponera* als anys vint i vice-president del Comitè Surotaper de Catalunya, entre 1931 i 1934. El 1907 la societat va instal·lar una nova sucursal a Alemanya, a la ciutat de Mainz, que va esdevenir, com ho havia estat la sucursal de Bremen a finals del segle XIX, la central de distribució als països de l'Europa central. La sucursal va allargar la seva activitat fins a l'any 1934.

Atesa la projecció internacional de l'empresa, que se situava al centre de Palafrugell, en un edifici que encara existeix —en un solar entre els carrers de Cervantes i el carrer Progrés, propietat de l'Ajuntament de Palafrugell— l'esclat de la Primera Guerra Mundial va tenir conseqüències immediates a can Genís. Des de finals del segle XIX i fins 1914, l'empresa es va especialitzar en la venda de taps a l'Europa central i oriental gràcies al desenvolupament d'una important xarxa comercial. Amb l'esclat de la guerra el 1914, la producció de taps va caure, el nombre de treballadors es va reduir a la meitat i es van baixar els salaris dels treballadors que no van perdre la feina.

Als anys trenta, el relleu al capdamunt de l'empresa va passar a Enric Genís que n'assumí la direcció conjuntament amb Eusebi Genís. Després de la Guerra Civil, la família Genís va emparentar amb els Melitón-Daussà, un altra nissaga d'industrials surers, però les dues fàbriques es van continuar administrant de manera autònoma. Genís i Cía va allargar la seva activitat fins als anys setanta. L'any 1974 ja consta com a empresa desapareguda en el cens d'industrials i comerciants.

Història arxivística

La documentació de l'empresa es conservava a la mateixa fàbrica de Palafrugell al carrers Cervantes/Progrés. Amb l'adquisició de la fàbrica per part de l'Ajuntament de Palafrugell, la documentació es va traslladar a la casa Genís (c/ de Cervantes, 1; c/ de les Botines, 32-34). Va ingressar al Museu del

Suro l'any 1997 (c/ Tarongeta, núm. 27-31) i el juliol de 2014 es va traslladar a la nova seu del Centre de documentació del Museu, a l'edifici de cal Ganxó (Placeta del Museu s/n).

Dades sobre l'ingrés

Cessió en règim de comodat de Josep i Jaqueline Genís el 30 de maig de 1997 al Museu del Suro de Palafrugell.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

Malgrat que tenim constància de l'activitat de la família Genís en el negoci de taps a Palafrugell des de principis del segle XIX, d'aquesta primera etapa no s'ha conservat documentació relacionada amb l'activitat empresarial. La primera documentació sobre l'activitat surotapera s'inicia a partir de 1854 i es troba barrejada amb els documents sobre l'administració del patrimoni Genís en els diversos llibres de comptabilitat particulars de Josep Genís Sagrera, inclosos en la documentació d'interès personal i patrimonial de la família Genís. A partir de 1864 també s'ha conservat una reduïda documentació comptable i epistolar que relaciona els Genís amb la casa Berthon i altres nissagues sureres locals com els Reig, Bruguera, Jofra o Girbal.

A partir de 1880 s'inicien els copiadors de cartes dels diferents directors de l'empresa: Josep Genís Sagrera (1880-1896), Eduard Genís (1902-1912), Edmond i Eusebi Genís (1905-1930) i Enric Genís (1934-1938). Es tracta de correspondència particular, de caire privat, però que incorporem a la secció de correspondència de l'empresa, perquè gran part dels temes que s'hi tracten tenen a veure amb qüestions comercials i de producció. Són copiadors de cartes de gran interès per a la investigació de temes vinculats amb la producció, la comercialització i la vida diària d'un fabricant de taps i la societat en què viu, sobre tot si tenim present que fins a l'any 1923 no s'inicien els copiadors de cartes oficials de l'empresa.

Per a la recerca de temes vinculats amb la comercialització de taps i clients, és interessant també la sèrie de correspondència amb clients, proveïdors, representants i distribuïdors d'Europa i altres països del món (1914-1970), ordenada per països i per particulars i empreses. Es tracta d'una sèrie molt voluminosa i heterogènia que té tipologies documentals variades perquè s'inclouen, a més de la correspondència comercial, altres documents com les comandes dels clients, pòlisses d'assegurances de mercaderies o contractes de representacions a l'estranger. A la correspondència s'inclou també documentació relativa a transports i duanes que completa la informació descrita a la secció corresponent.

Són també interessants les sèries incloses en la secció de reclamacions, plets i liquidacions, datades entre 1915 i 1935, per a investigar les mesures administratives i judicials adoptades per l'empresa per afrontar els impagaments de clients. La informació sobre proveïdors (matèria primera, taps, maquinària, etc.) es pot resseguir tant a la sèrie de correspondència esmentada com també a la secció de proveïdors.

La informació sobre els treballadors de Genís i Cía es troba en les diferents sèries relatives a salaris. Són interessants els fulls de jornal, que s'inicien el 1913 i permeten resseguir l'evolució dels salaris abans i després de la Primera Guerra Mundial.

En relació a la documentació generada fora de la fàbrica de Palafrugell, destaquem els documents de les dues sucursals alemanyes de Dresden (1879-1886) i Mainz (1924-1934). De Dresden, és interessant la correspondència entre Josep Genís Sagrera, Tomàs Girbal i Jofra i Felix Arxer per a investigar la constitució de la sucursal i les causes de la seva dissolució, així com també la documentació de la casa alemanya Carl Lindemann, absorbida per Genís i Cía. De Mainz, destaquem els copiadors de cartes comercials i la documentació relativa a les tasques de distribució de taps.

A part de la documentació de tipus comercial i empresarial vinculada al negoci surotaper dels Genís, el fons conserva tres seccions més que cal remarcar. D'una part, la documentació relacionada amb Eusebi Genís com a president del *Fomento de la Industria y Comercio Corcho-Taponero* (1927-1933) i com a vicepresident del Comitè Surotaper de Catalunya, d'època republicana (1931-1934).

D'altra part, destaquem també la documentació d'interès patrimonial i familiar dels Genís i d'altres famílies amb qui van emparentar. S'ha agrupat tota aquesta documentació per famílies o patrimonis: els patrimonis Prats (1722-1826), Reig (1753-1889), Jofra i Girbal (1893-1932), Miró (1942-1901), Casadevall (1895-1900) i Genís (1854-1970). Com ja hem comentat, en aquest darrer cas la documentació patrimonial i familiar dels Genís del segle XIX es troba barrejada amb documents sobre el negoci surotaper. En tots els casos, la documentació s'ha agrupat segons sigui constitutiva del patrimoni (compravendes i documents de transmissió de béns), d'administració del patrimoni (àpoques o rebuts establiments emfitèutics, llibres de comptes, etc.) o documentació d'interès familiar i personal. Del patrimoni Casadevall, destaquem la documentació relativa a l'herència d'Esteve Casadevall, indià i soci inversor de Genís i Cía, i a la tutela de la seva germana, Maria Casadevall, mare de l'escriptor Josep Pla i beneficiària de la fortuna familiar.

Donat que la família Genís va emparentar amb la família Melitón Daussà, el fons conserva una reduïda documentació de la societat Filla de Melitón Daussà, datada entre 1940 i 1965.

Sistema d'organització

El fons s'ha ordenat segons aquest quadre:

- 1. SOCIETAT JOFRA-GIRBAL I CÍA**
- 2. SOCIETAT GENÍS-REIG-BRUGUERA**
- 3. DELEGACIÓ DE LA SOCIETAT BERTHON A PALAFRUGELL**

4. GENÍS I CÍA

4.1. Direcció i administració

4.1.1. Constitució i modificació de la societat

4.1.2. Correspondència

4.1.2.1. Copiadors de cartes particulars

4.1.2.2. Copiadors de cartes comercials

4.1.2.3. Correspondència amb clients, bancs, proveïdors, representants i distribuïdors ordenada per països

4.1.2.4. Correspondència amb clients, proveïdors, representants i distribuïdors ordenada per particulars i empreses

4.1.2.5. Correspondència amb institucions oficials

4.1.3. Reclamacions, plets i liquidacions

4.1.4. Memòries i estadístiques

4.2. Finances i comptabilitat

4.2.1. Comptabilitat general

4.2.1.1. Llibres diari

4.2.1.2. Llibres major

4.2.1.3. Inventaris i balanços

4.2.2. Comptabilitat auxiliar

4.2.2.1. Llibres de caixa

4.2.2.2. Facturació

4.2.3. Cartera d'efectes

4.2.4. Impostos i taxes

4.2.5. Bancs

4.2.5.1. Banquers i comissionistes

4.2.5.2. Dossiers de bancs

4.2.5.3. Llibres de bancs

4.2.6. Documents complementaris de comptabilitat

4.3. Proveïdors

4.4. Fabricació

4.4.1. Comandes

4.4.2. Magatzem

4.5. Gestió comercial

4.5.1. Preus

4.5.2. Mostres i enviaments

4.5.3. Exportació

4.5.4. Sucursals

4.5.4.1. Dresden

4.5.4.1.1. Direcció i administració

4.5.4.1.2. Comptabilitat

4.5.4.1.3. Documentació de la casa Carl Lindemann

4.5.4.2. Mainz

4.5.4.2.1. Direcció i administració

4.5.4.2.2. Comptabilitat i preus

4.6. Gestió dels recursos humans

- 4.6.1. Salaris
- 4.6.2. Mutualitats i seguretat social
- 4.7. Transports i duanes
  - 4.7.1. Correspondència
  - 4.7.2. Nolis i ports

5. DOCUMENTACIÓ SOBRE LA PARTICIPACIÓ D'EUSEBI GENÍS EN ORGANITZACIONS SURERES

- 5.1. *Fomento de la Industria y Comercio Corcho-Taponero*
- 5.2. Comitè Surotaper de Catalunya

6. DOCUMENTACIÓ PATRIMONIAL I PERSONAL

- 6.1. Patrimoni Prats
  - 6.1.1. Documentació constitutiva del patrimoni
  - 6.1.2. Documentació d'administració del patrimoni
  - 6.1.3. Documentació d'interès familiar i personal
- 6.2. Patrimoni Reig
  - 6.2.1. Documentació constitutiva del patrimoni
  - 6.2.2. Documentació d'administració del patrimoni
  - 6.2.3. Documentació d'interès familiar i personal
- 6.3. Patrimoni Jofra i Girbal
  - 6.3.1. Documentació constitutiva del patrimoni
  - 6.3.2. Documentació d'administració del patrimoni
  - 6.3.3. Documentació sobre l'administració de l'herència d'Alfons Jofra
  - 6.3.4. Documentació d'interès familiar i personal
- 6.4. Patrimoni Genís
  - 6.4.1. Documentació constitutiva del patrimoni
  - 6.4.2. Documentació d'administració del patrimoni
  - 6.4.3. Documentació d'interès familiar i personal
  - 6.4.4. Documentació aliena
- 6.5. Patrimoni Miró
- 6.6. Patrimoni Casadevall

7. SOCIETAT FILLA DE MELITÓN DAUSSÀ

- 7.1. Direcció i administració
- 7.2. Comptabilitat i inventaris

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

La documentació és de conservació permanent.

Incrementes

No es preveuen increments.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació del fons és públic.

Condicions de reproducció

Les condicions de reproducció es regiran segons la normativa del Museu del Suro de Palafrugell.

Llengua i escriptura dels documents

Castellà, francès, anglès, alemany, català i holandès.

Característiques físiques i requeriments tècnics

En general, la documentació es troba en bon estat de conservació.

Instruments de descripció

S'ha elaborat un inventari del fons Genís i Cía, realitzat per Jordi Turró i Anguila.

Existeix també una relació de la documentació ingressada, elaborada per personal del Museu del Suro.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Els originals de la unitat de descripció es troben al Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Documentació relacionada

-Fons de la Delegació Nord-est del *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*. Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

-Fons Joaquim Esteva S.A. Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

-Fons de la fàbrica de taps Filla de Melitón Daussà. Arxiu Municipal de Palafrugell, (AMP).

-Fons del Comitè Surotaper de Catalunya. Arxiu Municipal de Palafrugell, (AMP).

-Fons Ramir Medir. Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Bibliografia

-BARBAZA, Yvette, *El paisatge humà de la Costa Brava*, 2 vol., Barcelona, Edicions 62, 1988.

-HERNÁNDEZ, Santiago, *Palafrugell i el suro*, Quaderns de Palafrugell. Palafrugell, Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona, 2002.

-MEDIR, Ramir, *Historia del Gremio Corchero*, Madrid, Alhambra, 1953.

-SALA, Pere, *La suro-tapera Genís. Entre Palafrugell i Dresden (1850-1900)*, VIII Beca per a la Recerca. Museu del Suro de Palafrugell. [Consultable al Centre de Documentació Ramir Medir del Museu del Suro].

-SALA, Pere i Jordi NADAL, *La contribució catalana al desenvolupament de la indústria surera portuguesa*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2010.

-ROS, Rosa i Pere SALA, "Redes comerciales y desarrollo industrial en la manufactura corchera catalana antes de 1914. El ejemplo de Genís y Cía", *Revista de Historia Industrial*, 56, 2014, pp. 49-80.

-ROS, Rosa, "Notes de viatge d'un comerciant de taps de Palafrugell a la vigília de la Primera Guerra Mundial. Eduard Genís a Copenhagen i Istanbul", *Mestall. Butlletí de l'Associació d'Història Rural*, núm. 41, juny de 2017.

-UNLAND, Annie, *Josep Pla i la civilització surera*, Co-lecció Àlbum de Records, Palafrugell, Edicions Baix Empordà, 2016.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data (es)

Descripció realitzada per Jordi Turró i Anguila i finalitzada l'agost de 2015.
Revisada i actualitzada el desembre de 2016 i el juliol de 2017.

Fonts

Inventari del fons Genís i Cía.

Regles o convencions

Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.